

RAADSINFORMATIEDOCUMENT GEMEENTE WATERLAND

Raadsnummer	: 253-469
Zaaknummer	: 134518
Onderwerp	: Bestuurlijke afspraken Wonen, Welzijn en Zorg in Zaanstreek-Waterland
Portefeuillehouder	: Marian van der Weele
Contact via	: Afdeling Ruimte
Datum	: 5 maart 2026

Kennisnemen van

de bestuurlijke afspraken Wonen, Welzijn en Zorg in Zaanstreek-Waterland.

Inleiding

In de regio Zaanstreek-Waterland worden inwoners steeds vaker geconfronteerd met uitdagingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Veelal betreft dit ouderen, maar ook aandachtsgroepen, zoals dreigend dak- en thuislozen, mensen met een beperking of psychische kwetsbaarheid. Om de opgave in de regio Zaanstreek-Waterland inzichtelijk te maken, is gezamenlijk onderzoek uitgevoerd. Met input van corporaties, gemeenten en zorgorganisaties heeft onderzoeksbureau Companen eind 2024 een regionale woonzorganalyse opgeleverd, die in 2025 is vastgesteld door het college.

De woonzorganalyse is vervolgens als gezamenlijk vertrekpunt benut om te komen tot bestuurlijke, regionale afspraken rond wonen, welzijn en zorg in Zaanstreek-Waterland Deze regionale bestuurlijke afspraken, getiteld "Samen wonen, samen zorgen in Zaanstreek-Waterland", sluiten aan bij de woonzorgvisies van de diverse gemeenten in de regio. De afspraken zijn opgesteld binnen de scope van de opgave Wonen & Zorg, een opgave die geprioriteerd is in het kader van de regionale samenwerking rond het Integraal Zorgakkoord (IZA) in Zaanstreek-Waterland.

De bestuurlijke afspraken gaan onder meer over preventie, de woonopgaven en typen locaties ouderen (nieuwbouw en aanpassing bestaande bouw), regionale woonvormen voor specifieke aandachtsgroepen, de verdeling hiervan en wijze van samenwerking.

De bestuurlijke afspraken staan in dienst van de lokale uitvoering. Samen maken gemeenten en partners, zoals corporaties en zorgaanbieders, afspraken over het aantal te realiseren passende koop- en huurwoningen per type en doelgroep. En er wordt ingetekend voor de te realiseren woonzorgvoorzieningen voor aandachtsgroepen, waarbij een evenredige verdeling in de regio het uitgangspunt is ('fair share'). De daadwerkelijke uitvoering ligt in de individuele gemeenten, met de betreffende partners die daar actief zijn. Het perspectief voor de bestuurlijke afspraken is het jaar 2040, de vergrijzing is dan op zijn hoogtepunt. Het accent van de afspraken ligt op de komende vijf jaar: tot en met 2030.

Toelichting

Uit de regionale woonzorganalyse (Companen, 2024) blijkt dat er nog geen goede match is tussen de vraag naar - en het aanbod van - passende woningen en woonvormen voor ouderen en diverse aandachtsgroepen. Om concrete slagen te kunnen maken, is bij gemeenten en partners (zoals corporaties en zorginstellingen) behoefte aan regionale afspraken rond de gezamenlijke opgave (wie doet wat, wanneer en hoe). Zowel als het gaat om nieuwbouw als actualisatie of aanpassing van bestaande bouw (koop en huur). Passende huisvesting is een belangrijke randvoorwaarde om waardig en gezond te kunnen leven. Binnen het regionale netwerk van gemeenten en partners op het vlak van wonen, welzijn en zorg, wordt urgentie gevoeld om tezamen verschil te maken voor onze inwoners. De regionale samenwerking binnen de opgave IZA Wonen & Zorg biedt een goede basis om te komen tot concrete afspraken.

Samengevat gaat het om de volgende afspraken:

- I. Preventie: we versterken de samenhang tussen wonen, welzijn en zorg, om zware zorg te voorkomen of uit te stellen.

We benutten bestaand vastgoed in wijken (zoals basisscholen) die kunnen fungeren als ontmoetingsruimte en/of uitvalsbasis voor samenwerkende professionals uit diverse domeinen. En streven naar een goede balans tussen zelfredzaamheid en wederkerigheid.

- II. Woonopgave nieuwbouw: We realiseren 8.000– 10.000 extra koop- en huur-nieuwbouwwoningen (nultreden-, geclusterde-, zorggeschikte woningen) voor ouderen tot en met 2040.

Deze opgave is per gemeente gespecificeerd en wordt regionaal gemonitord. We werken gezamenlijk aan de opgave en spreken een heldere escalatieroute af.

- III. Woonopgave bestaande bouw: We realiseren, door transformatie van de bestaande bouw, 20 complexen volgens het 'Lang leven thuis principe' tot en met 2040.

We stellen gezamenlijke principes op in relatie tot de bundeling van divers zorgaanbod rond diverse doelgroepen en maken concrete afspraken over de woningtoewijzing, die leiden tot een goede bewonersmix, zorgzame buurten en efficiëntere zorg & welzijn.

- IV. Woonopgave aandachtsgroepen met zorg: We realiseren voldoende woonvormen voor aandachtsgroepen met een zorgvraag.

We starten met de realisatie van Skaeve Huse op regionaal niveau en werken ook aan beschikbaarheid van Domus plus voorzieningen in de regio. Domus plus zijn beschermde woonvormen voor dak- en thuisloze mensen die nergens anders terecht kunnen. Binnen een Domus krijgen bewoners 24-uurs begeleiding, een eigen kamer en benodigdheden voor het eerste levensonderhoud. Met de cliënten worden afspraken gemaakt om het middelengebruik (alcohol en drugs) te beheersen en zo mogelijk te verminderen. Het doel is dat cliënten een dagelijkse routine opbouwen waarvan ook dagbesteding een vast onderdeel is. Waar nodig wordt samengewerkt met de schuldhulpverlening, verslavingszorg, GGZ, politie of justitie of een andere instantie. Door deze mensen een vaste woonplek en dagbesteding te geven, ontkomen ze aan de stress van het straatleven of het bestaan binnen een opvangvoorziening waar zij niet de juiste begeleiding kunnen krijgen. Onderzoek heeft aangetoond dat hiermee het gebruik van drugs en drank afneemt, evenals de overlast voor de omgeving.

We spreken af wat hierna wordt geprioriteerd en opgepakt (en door wie), op basis van de uitkomsten van de gezamenlijke inventarisatie en aanbevelingen die hieruit voortkomen. Dit wordt nog nader uitgewerkt en doorleefd binnen de bestaande gremia (zoals 'Allen voor Een' en IZA) en zo nodig in een op te richten regionaal Dorpsplein.

- V. Nabijheid: We realiseren geclusterde of zorggeschikte ouderenwoningen zoveel als mogelijk in de nabijheid van voorzieningen zoals de huisarts, apotheek, supermarkt, OV en een mogelijkheid om elkaar te ontmoeten.

Over de aanwezigheid van huisartsen (continuïteit en huisvesting) maken we heldere afspraken met de vertegenwoordigers van de eerstelijnszorg en Zilveren Kruis.

- VI. Fair Share: We verdelen de huisvesting van aandachtsgroepen (jongeren en volwassenen) evenwichtig over de regio. Samen kijken we wat elke gemeente doet en wat past.

Coalities van gemeenten, corporaties en zorgaanbieders 'tekenen in' voor een of meerdere voorzieningen voor aandachtsgroepen. We geven prioriteit aan het fors en structureel terugdringen van dak- en thuisloosheid, met een regionaal actieplan dakloosheid waarbij 'Wonen Eerst' het uitgangspunt is.

- VII. Domeinoverstijgend: We werken domeinoverstijgend, monitoren de voortgang en zijn een lerend netwerk.

We betrekken Provincie en het Ruimtelijk Domein. We leren van elkaar als het gaat om onder andere inzet zorgtechnologie, coöperatieve woonvormen, beheer locaties en wijkgericht werken.

De bestuurlijke afspraken sluiten aan op de lokale Woonzorgvisie van de gemeente Waterland. Het aantal ouderen neemt toe en daarnaast zijn er zorgen over het aantal mensen in een kwetsbare positie. Deze opgave staat toegelicht in zowel de lokale woonzorgvisie als de voorliggende bestuurlijke afspraken. Mensen en middelen zijn bij alle betrokken partijen vaak schaars. Samenwerking en effectieve inzet van capaciteit en middelen is daarom van belang. De regionale bestuurlijke afspraken staan in dienst van de lokale uitvoering. Welke wij ook hebben opgenomen in de lokale Woonzorgvisie.

Draagvlak

De afspraken zijn op draagvlak en realisme getoetst in gesprekken met gemeenten (ambtelijk en bestuurlijk), corporaties, zorgkantoor en diverse aanbieders van zorg en welzijn. Na concretisering van de afspraken in de meerjarenagenda zullen projecten worden ontwikkeld die impact hebben op inwoners. In die gevallen zullen participatietrajecten worden doorlopen. Bijvoorbeeld worden bij renovatie of transformatie van bestaande flats, door corporaties bewonersavonden en informatiebijeenkomsten georganiseerd. Ook wordt binnen de regionale samenwerkingen G'oud en IZA gewerkt aan een wijkgericht actieplan "In gesprek", met het thema "goed gerust en gezond ouder worden". In dat kader worden activiteiten ontwikkeld om met ouderen in gesprek te gaan over de wijze waarop zij beter op hun toekomst voorbereid kunnen worden (woon/vitaliteitscheck).

Financiële en Juridische consequenties

Er zijn vooralsnog geen financiële consequenties voor de begroting. De uitwerking van de bestuurlijke afspraken in de meerjarenagenda en de ontwikkeling van het monitorinstrument, worden gefinancierd vanuit tijdelijke middelen van het zorgkantoor (Routekaartmiddelen). Hiernaast worden voor concrete projecten middelen aangewend vanuit de Specifieke uitkering integraal zorgakkoord (SPUK IZA) 2026 en de Regiodeal Waterland. Mocht in de toekomst een beroep op de algemene middelen gedaan moeten worden, zal hiervoor een separaat voorstel worden ingediend. Het is een risico dat er in de toekomst onvoldoende (algemene) middelen zijn, wat als gevolg kan hebben dat de bestuurlijke afspraken niet volledig kunnen worden uitgevoerd.

De bestuurlijke afspraken op het gebied van wonen, welzijn en zorg versterken de positie van de gemeente binnen de geldende wettelijke kaders. Door deze afspraken te verankeren in het gemeentelijk beleid, sluiten we goed aan bij de Woningwet, de Wmo 2015, de Omgevingswet en de aankomende Wet versterking regie op de volkshuisvesting. Dit biedt een stevig fundament voor samenwerking met corporaties, zorgaanbieders en regionale partners.

De afspraken dragen bij aan transparantie, voorspelbaarheid en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor passende huisvesting van ouderen en aan-dachtsgroepen. Door deze afspraken in de toekomst zorgvuldig te borgen in programma's en prestatie-afspraken, ontstaat een helder en uitvoerbaar kader dat zowel de uitvoering als het toezicht ondersteunt. Het gaat hierbij niet om resultaatafspraken; de inspanningen die in de bestuurlijke afspraken staan vermeld, zijn niet afdwingbaar. De afspraken hebben in die zin het karakter van een intentie die wordt uitgesproken en nagestreefd. Alhoewel het in beginsel om intenties gaat, wordt van de deelnemende partijen wel een actieve inzet verwacht om afspraken daadwerkelijk tot uitvoering te brengen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. M.C. van der Weele
burgemeester

Bijlage(n):
Bestuurlijke afspraken Wonen, Welzijn en Zorg in Zaanstreek-Waterland (253-470)